

Hazatalálók és hazát találók

Tanulmányok a külhoni
magyar ifjúság helyzetéről

Kárpát-haza könyvek sorozat szerkesztőbizottsága

Szász Jenő – elnök

Szerkesztők: Bali János, Hajdu Ágnes, Marelyn Kiss József, Nadas Zsófia

© Nemzetstratégiai Kutatóintézet, 2017

A programokban részt vevő és közreműködő kutatók © Ágyas Réka, Bauer Béla, Borzási Sarolta, Bóna László, Csata Zsombor, Csáky Csongor, Csányi Krisztina, Cserniczkó István, Dániel Borond, Déri András, Gábrity Molnár Irén, Geréb László, Farkas-Kordonec Gabriella, Fehér Viktor, Gubik László, Gruber Enikő, Gyorgyovich Miklós, Hajdu Ágnes, Hires-László Kornélia, K. Tóth Klára, Kabai Imre, Kiss Márta, Kiss Zita, Krisztián Viktor, Kolláth Anna, Kovács Katalin Tünde, Kovács Szilvia, Kovács András, Lampl Zsuzsanna, Lendák-Kabók Karolina, Molnár Anita, Molnár Gergely, Molnár József, Morvai Tünde, Móser Tamás, Murányi Veronika, Nadas Zsófia, Nagy Domokos István, Nagy Margit, Olaru Júlia, Papp Z. Attila, Pálincás Barnabás, Perpék Éva, Péter László, Pillók Péter, Rusu Szidónia, Séra Magdolna, Szabó Andrea, Szarvas Hajnalka, Székely Levente, Székely Tünde, Tárnok Balázs, Tóth-Batizán Emese Emőke, Vajda Melinda, Veres Valér

ISBN

Tartalom

Hazatalálók, hazát találók!	7
Szerkesztői bevezető	9
IFJÚSÁGKUTATÁS	19
A magyar ifjúságszociológia elmúlt ötven évének meghatározó szereplői és pillanatai (<i>Bauer Béla–Csányi Krisztina–Németh Adél–Pillók Péter–Szabó Andrea</i>)	21
„Haza, a magasban” (<i>Bauer Béla–Déri András–Gyorgyovich Miklós–Pillók Péter</i>)	49
A külhoni magyar ifjúság jogi helyzete (<i>Tárnok Balázs</i>)	81
A magyar ifjúság állapota a külhoni régiókban (<i>Ágyas Réka</i>)	132
Nemzeti identitás határokon belül és kívül (<i>Veres Valér–Székely Levente</i>)	173
Bálványos és Martos 2014 (<i>Kiss Márta</i>)	211
MAGYAROK A NAGYVILÁGBAN	229
Az amerikai magyar ifjúság múltja és jelene (<i>Endrődi Judit</i>)	231
Hagyomány a modernítésben (<i>Hajdu Ágnes</i>)	255
A siker mintázatai Nagy-Britanniában élő magyarok között (<i>Kováts András–Papp Z. Attila</i>)	291
EGYHÁZAK ÉS MAGYARSÁGMEGTARTÁS	321
Van-e „térerő”? (<i>Kovács Katalin Tünde</i>)	323
„Rakjuk össze!” még egyszer (<i>Perpék Éva</i>)	366
Erkölc, hit és vallás a kolozsvári magyar diákság körében – 2015 (<i>Kovács Katalin Tünde</i>)	392

„Rakjuk össze!”⁴¹ még egyszer

Református ifjúsági hálózatok a Kárpát-medencében

Ez az esettanulmány a határokon átívelő Kárpát-medencei református ifjúsági kapcsolatokat és hálózatokat térképezi fel. A Kárpát-medencei kapcsolattartásnak számos szintje és eszköze van a református egyházban, az egyének által kezdeményezett viszonyoktól kezdve a gyülekezeti összefogáson át az egyházkerületi együttműködésig. Az esettanulmányban a Magyarországi Református Egyház Zsinati Hivatalának Ifjúsági Irodája (a továbbiakban Ifjúsági Iroda) által koordinált hálózatokba nyújtunk betekintést. Az adatgyűjtés és adatelemzés során egyértelműen kirajzolódott, hogy a magyarországi és a Kárpát-medencei református ifjúsági hálózat kiépítése és működtetése egyaránt egy rendkívül tudatos, intenzív, fokozatos és energiaigényes munka eredménye. Ez a folyamat nem mentes konfliktusoktól, súrlódásoktól sem, de az együttműködés pozitív hozadéka miatt a kooperáció az idők során egyre inkább logikussá, racionálissá vált a résztvevők számára.

A határokon átívelő magyar református egység felé tett első jelentős lépéseknek – például a Kárpát-medencei református vezetőket tömörítő Generális Konvent 2004-es megalakulásának – korán megtették az ifjúsági megfelelőit is. A Generális Konventtel együttműködő Kárpát-medencei Ifjúsági Egyeztető Fórumot ugyanis még ugyanebben az évben összehívta az Ifjúsági Iroda. Ez az a 86 tagú intézmény, amely mára a külhoni magyar ifjúsági vezetőkkel (egyházkerületek, ifjúsági szervezetek, főiskolai-egyetemi gyülekezetek, teológiák, középiskolai közösségek vezetői) való rendszerszerű együttműködés színtere és kiváló példája lett. Azon külhoni fiatalok száma, akiket az Ifjúsági Iroda el tud érni az említett partner ifjúsági vezetőkön keresztül, 10–12 ezerre tehető.

---

41 A Rakjuk össze! egy, a Magyarországi Református Egyház Zsinati Hivatal Ifjúsági Irodája által indított kampány és rövid felmérés, a fiatalok és az egyház aktív párbeszédét erősítendő. Ezen párbeszéd eredményeként jött létre a jelenlegi Zsinati Ifjúsági Fórum.

A Kárpát-medencei Ifjúsági Egyeztető Fórum munkájának eredményeként többszintű, egyházon belüli és azon kívüli együttműködés alakult ki az ifjúsági szereplők között. Az egyházi, belső kooperáció jegyében a református ifjúsági szervezetek összehangolják például a régió különböző országaiban zajló ifjúsági rendezvények időpontjait, évente kijelölnek egy nagy központi fesztivált, amelyre minden szervezet elviheti fiataljait, közösen találnak ki és szerveznek rendezvényt. A Kárpát-medencei Ifjúsági Egyeztető Fórum további eredménye az ötletek, előadók, zenekarok és programok hatékony „cseréje”. Ezen együttműködések kombinációjára szemléletes példa a Csillagpont Református Ifjúsági Találkozó, ahol a Kárpát-medencei ifjúsági vezetők és fiataljaik egyben résztvevőként, „vevőként” és a programok házigazdáiként, felelőseiként, „adóként” is megjelennek. Az Ifjúsági Iroda kommunikációjának egyébként hangsúlyos része az, hogy az egyes régiókból hozott, a reformátusságon belül megmutatkozó különbözőségeket erősségként, energiaként, új impulzusként fogalmazza meg. Összességében elmondható, hogy az anyaországi és a külföldi magyar református ifjúság kapcsolata idővel egyre szimmetrikusabbá, kiegyensúlyozottabbá vált. A Kárpát-medencei Ifjúsági Egyeztető Fórum egyfajta inkubátora (volt) a református ifjúsági szervezeteknek és segítette őket abban, hogy az *egyházon kívül* is megmutassák magukat, képviseljék az érdekeiket. Az utóbbi évben például a Fórum jó néhány tagja aktivizálódott a Magyar Ifjúsági Konferenciában, illetve diverzifikálta eddig jobbra egyházi forrásból származó bevételeit.

A magyar református ifjúsági hálózatok feltérképezéséhez, működési elveinek megértéséhez elengedhetetlen a református egyház felépítésének ismerete, hiszen ebbe a rendszerbe tagozódik be az ifjúsági munka. A tanulmány első része éppen ezért a református egyház szervezeti és működési kereteit mutatja be. Mivel a jelenlegi ifjúsági hálózatok a múltból vezethetők le, a Kárpát-medencében az utóbbi bő tíz évben lezajlott folyamatokat időben is vizsgáljuk mind „általános” református egyházi, mind ifjúsági vonalon. Az esettanulmány homlokterében a Magyarországi Református Egyház Zsinati Hivatalának Ifjúsági Irodája által koordinált munka áll. Ennek megfelelően az esettanulmány második része az Ifjúsági Iroda működéséről, és ezzel összefüggésben a magyarországi ifjúsági hálózat kiépítéséről szól. Az Ifjúsági Iroda elsődleges feladata a református ifjúsági munka országos szintű koordinációja, a valóságban az iroda tevékenységének hatóköre azonban ennél jóval szélesebb. Az Ifjúsági Iroda vezetői ugyanis több mint tíz éve rendszeres, ugyanakkor változó intenzitású kapcsolatokat ápolnak a külföldi magyar ifjúsági vezetőkkel. A Kárpát-medencei ifjúsági együttműködés módozatait a tanulmány harmadik része ismerteti.

Az esettanulmány elkészítéséhez másodlagos és elsődleges adatgyűjtést egyaránt végeztem. Másodlagos adatforrásként támaszkodom a Magyarországi Református Egyház Törvénytárára, az Ifjúsági Iroda által készített és kiadott szakmai beszámolókra, nyilatkozatokra, rendezvény- és programismertetőkre, egy programértékelésre. Az elsődleges adatok főként interjúkból származnak. Két, félig strukturált mélyinterjút készítettem az Ifjúsági Iroda első vezetőjével. Egy rövidebb lélegzetű, félig strukturált, telefonos interjú keretében beszélgettem az Ifjúsági Iroda harmadik vezetőjével, a második vezető pedig feltett kérdéseimre írásban válaszolt részletesen. A jelenlegi vezetővel két félig strukturált mélyinterjút készítettem, ezenkívül számos alkalommal beszélgettünk célzottan az iroda munkájáról, és az esettanulmány elkészítése során is folyamatosan egyeztetettük az információkat.

Református ifjúsági hálózatok, működési keretek, egyházfelépítés

Egy 2005-ös református törvény értelmében a Magyarországi Református Egyház „tagjának tekinti a magát magyar reformátusnak valló és ezt kinyilvánító egyháztagot” attól függetlenül, hogy az illető Magyarország határain belül vagy azokon kívül él (1967. I. évi trv. 1. § [2]).⁴² A teljes jogú egyháztagság feltétele a keresztség, a konfirmáció fogadalmom,⁴³ a gyülekezeti istentiszteleten és úrvacsorán való részvétel, valamint az egyház fenntartásához való hozzájárulás (egyházfenntartói járulékok jogcímén fizetett pénzösszeg formájában). A teljes jogú egyháztagoknak választójoga van, így szerepel a választói névjegyzékben, továbbá választható – három év egyháztagság után például presbiternek (1994. évi II. trv. 22. § [1–2]).⁴⁴ A Magyarországi Református Egyház működését az istentiszteleti rendtartás, valamint a zsinat-presbiteri elv alapján hozott egyházi törvények és rendeletek szabályozzák az alábbiak szerint.⁴⁵ A Magyarországi Református Egyház egyházközségekből épül fel. Az egyházközség határai általában megegyeznek az adott település, helység határaival, ugyanakkor egy helységen belül több egyházközség is működhet. Főszabályként az egyházközség jogi személy, amelynek van lelkipásztora, presbitériuma, önálló anyakönyvvezetése és pénzgazdálkodása.⁴⁶ Léteznek ugyanakkor jogi személyiséggel nem rendelkező missziói egyházközségek, valamint szórványok. Az egyházközség vezető testülete, „lelki és anyagi életének irányítója” az egyháztagok által választott presbitérium. A legkevesebb négy főből álló presbitérium legalább negyedévente ülésezik. A presbiteri gyűlés elnöke, összehívója és levezetője a gyülekezet lelkipásztora, társelnöke a (fő)gondnok.⁴⁷ A hatékony egyházi kormányzás és igazgatás érdekében a református egyházközségek egyházmegyékben egyesülnek. Az egyházmegye közgyűlése hat éves időtartamra egyházmegyei tanácsot választ. Az egyházmegye elnökségét az esperes és az egyházmegyei gondnok alkotja.⁴⁸ Az egyházmegyék négy egyházkerületbe tömörülnek, ezek: a Dunamelléki, a Dunántúli, a Tiszeninneri és a Tiszántúli Egyházkerület. Az egyházkerület tisztviselői a püspök, az egyházkerületi főgondnok, a lelkészi és világi főjegyző, az egyházkerületi tanácsosok, a lelkészi és világi jegyzők, a jogtanácsos, a gyűjteményi igazgató, a püspöki titkár.⁴⁹ Az egyházkerületek

42 1967. I. évi trv. a Magyarországi Református Egyházzól és Szolgálatáról a 2005. évi I. trv. módosításaival egységes szerkezetben. Elérés: http://www.reformatus.hu/data/documents/2014/04/01/0401_MRE_torvenytar_2014.pdf (Letöltés időpontja: 2014. szeptember 7.)

43 A konfirmáció fogadalmat egy vagy két éves közösségépítő és a református egyház hittételeit ismertető képzés előzi meg. A felkészítés egyik legismertebb, sok kiadást megért olvasókönyve a *Megtaláltuk a Messiást!* (SZÉNÁSI 1990.) A konfirmációs fogadalmotétel hagyományosan tizenhárom-tizenöt évesen zajlik, ugyanakkor a felnőtt konfirmáció is igen elfogadott és elterjedt. A fogadalmotétel nyilvánosan, általában istentisztelet keretében zajlik.

44 1994. évi II. törvény a Magyarországi Református Egyház Alkotmányáról és Kormányzatáról a módosításokkal egységes szerkezetben.

45 A Magyarországi Református Egyház legfőbb iratai a Szentírás, valamint az 1567. évi debreceni zsinat óta a II. Helvét Hitvallás (Henrik Bullinger, 1562), az 1646-os szatmárnémeti nemzeti zsinat óta pedig a Heidelbergi Káté (Zacharias Ursinus és Caspar Olevianus, 1563 – 1967. évi I. törvény 1. § (2), 8. §).

46 1994. évi II. tv. 14–18. §

47 1994. évi II. tv. 50–59. §

48 1994. évi II. tv. 78. §, 99. §, 101. §

49 1994. évi II. tv. 106. §

nagy autonómiát élveznek működésük során. A Magyarországon kívüli református egyházak ugyanezen struktúra szerint épülnek fel.

Ami az egyházvezetést illeti, a Magyarországi Református Egyház törvényhozó és legfőbb intézkedő testülete a Zsinat. A Zsinat időtartama hat év. A testületnek száz tagja van, közülük nyolcvan választott tagok, húszan pedig tisztségükönél fogva azok. Utóbbi tagok például az egyházkerületi püspökök, főgondnokok, főjegyzők, a zsinati tanácsos, zsinati jogtanácsos. A választott zsinati képviselők létszáma egyházkerületenként a kerület nagyságától függ. Tanácskozási joggal, nem zsinati tagként további tisztségviselők – esperesek, zsinati irodai osztályvezetők, így az Ifjúsági Iroda vezetője – is részt vesznek a Zsinat ülésein. A Zsinatnak tíz állandó bizottsága van. A Zsinat a törvényhozáson kívüli ügyek intézésére Zsinati Tanácsot választ. A Magyarországi Református Egyház egészét érintő ügyek irányítása a Zsinati Elnökségi Tanács feladata. Az Elnökségi Tanács tagjai az egyházkerületi püspökök és főgondnokok, tanácskozási joggal a zsinati tanácsos és a zsinati jogtanácsos van még jelen az üléseken. Az Elnökségi Tanács elnöksége a Zsinat Elnöksége. A Magyarországi Református Egyházat tehát végeredményben a Zsinat Elnöksége, azaz a Zsinat lelkeszi és világi elnöke képviseli, az egyházat de facto a lelkeszi elnök vezeti. Az új zsinati ciklus első ülésén választják meg a Zsinat lelkeszi elnökét (a világi elnök, alelnökök, jegyzők, a Zsinati Tanács tagjai mellett). A Zsinat lelkeszi elnöke és egyben a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke 1997-2014 között Bölcskei Gusztáv volt. 2015. február 26-tól Bogárdi Szabó István tölti be ezt a tisztséget. A Zsinat világi elnöke – 2009-től – Huszár Pál, a Dunántúli Református Egyházkerület főgondnoka. A Zsinat, a Zsinati Tanács valamint a Zsinat Elnökségének hatáskörébe tartozó feladatok ügyintézését a Zsinati Hivatal végzi, a zsinati tanácsos vezetésével.⁵⁰ A zsinati tanácsosi tisztséget 2003–2015 között Tarr Zoltán töltötte be. A Zsinati Hivatal egyik osztálya az Ifjúsági Iroda (a gazdasági, jogi, kommunikációs, oktatásügyi stb. osztály mellett). Az Ifjúsági Irodát 1999-ben hozták létre, első vezetője Tarr Zoltán, a későbbi zsinati tanácsos volt. Őt Ódor Balázs, Siba Balázs, majd Szontágh Szabolcs követte ebben a pozícióban.

Az interjú tapasztalatok alapján az egyházvezetés számára kiemelkedő fontosságú, hogy a Magyarországi Református Egyház átlátható és demokratikus rendszerben, rendszerben, struktúrában, hatékony kommunikációs hálózattal támogatva működjön. Az Ifjúsági Iroda megálmodója így látta belülről a református egyházat mint rendszert, valamint vezetési elveiről is szól:

„Én úgy látom az egyházat, hogy az egy hosszú-hosszú folyamat, ami egy rend, egy rendszer, ami épül az elődjeink munkájára, amit én nagyon tisztellek, nagyra értékelek. [...] Az ösvényt kell erősen látni, és azt vinni tovább. Én azt hiszem [...], hogy ezt az ösvényt [...] érzem elég határozottan, és ezért tudok talán abban segíteni, hogy a szervezet, az egyház, ez a vonal menjen tovább”. [...] a nagygyűlésrendezésen kitűnő emberekkel dolgoztam együtt, akiktől rengeteget tanultam rendszer-szervezésben és főleg abban, hogy hogyan lehet emberekkel együtt dolgozni. Tehát nem diktatúrában

50 1994. évi II. tv. 131–152. §

*és nem egy teljes szétfolyásban, hanem határozottan, de mégis közösségi munkavégzésként. Ez egészen különleges tudás.*⁵¹

Egység a Kárpát-medencében

A református egyháznak már a 19. században voltak egyesítő törekvései. 1881-ben a debreceni alkotmányozó zsinat a Magyar Királyság területén létrehozta az egységes, Evangélium Szerint Reformált Magyarországi Keresztény Egyházat, amelyhez öt, addig különálló egyházkerület tartozott 1881 és 1918, majd 1940 és 1945 között. Ezek a következők voltak: Dunántúli (központ Pápa, Veszprém), Dunamelléki (Pest, Budapest), Tiszáninneni (Miskolc), Tiszántúli (Debrecen) és Erdélyi (Nagyenyed, Kolozsvár) Egyházkerület (LADÁNYI 1997). Trianon után a Magyarországon és a környező országokban működő református egyházak közjogi értelemben különállóak voltak. A magyar ajkú reformátusok integrálása már közvetlenül a rendszerváltás után új lendületet kapott. 1991-ben megalapították a Magyar Reformátusok Világszövetségét egyesületi formában.⁵² 1995-ben hívták életre a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatát, „amely a magyar reformátusság konzultatív, reprezentatív és demonstratív szerveként kívánt működni”. (Magyar Reformátusok a Kárpát-medencében és a nagyvilágban 2014, 21) A magyar református egység felé tett egyik legfontosabb lépés az volt, amikor a 2003. február 28-án megnyílt XII. Zsinat hetedik ülészakán elfogadták azt a törvényt,⁵³ amelynek értelmében a Magyarországi Református Egyház tagjai körébe „fogadta” az összes magyar református egyháztagot, lakóhelyétől függetlenül. Az egységes magyar református egyház képviselői testülete a Kárpát-medencei Magyar Református Generális Konvent, röviden: Generális Konvent. A Generális Konvent tagjai a Kárpát-medencében működő református egyházak, egyházkerületek és egyházmegyék mindenkori elnökségei. A Generális Konvent első ülése 2004. július 8–9-én volt Budapesten, kilenc egyházkerület vezetőinek részvételével. Az együttműködés kezdetén a cél egymás kölcsönös tájékoztatása, az európai és a világszervezetekben az egységes érdekképviselet létrehozása, az egységes liturgia és jogalkotás lehetőségének megvizsgálása, valamint az egyházi közoktatási és felsőoktatási intézményrendszer tartalmi egységesítése volt. Ennek megfelelően a Generális Konventnek több szakbizottsága van, például közös képviselői, liturgiai, egyházalkotmányi bizottság. A Generális Konvent tanácskozásának két formája kristályosodott ki. Évente egyszer tartanak plenáris ülést a teljes tagság részvételével. A Generális Konvent vezető testülete, az elnökség aktuális kérdések megtárgyalására ül össze. Az elnökséget az egyházkerületek püspökei és főgondnokai alkotják.

51 Ifjúsági Iroda vezető 1. 2014 tavaszán, az interjúk készítésekor a zsinati tanácsos még aktív volt pozíciójában, azóta az egyházon kívül tevékenykedik.

52 Jelenleg a Magyarok Világszövetsége (képviselő Tőkés László), valamint a Magyarok Világszövetsége Alapítvány (képviselő Takaró Tamás) is „törölt/jogerős határozattal megszüntetett” szervezetként szerepel az Országos Bírói Hivatal által vezetett Civil szervezetek névjegyzékében.

53 2005. évi I. tv.

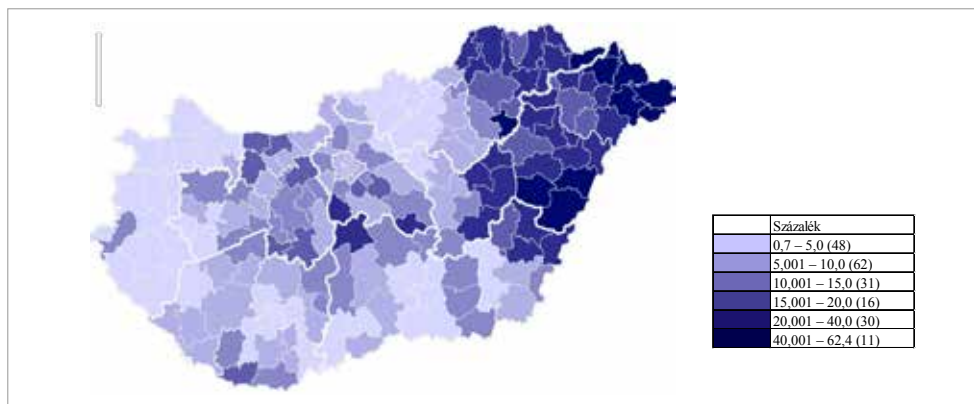

2009. május 22. fogalommá vált a református egység szempontjából. Az Alkotmányozó Zsinat Debrecenben – ellenszavazat és tartózkodás nélkül – e napon fogadta el ugyanis a Magyar Református Egyház alkotmányát és ezzel a Kárpát-medencei magyar református egyházak alkotmányjogi egységét. Megalakult tehát a Magyar Református Egyház, amely jogilag önálló részegyházakból áll. Létrejött a Közös Zsinat is, amely a Magyar Református Egyház alkotmányozó és törvényhozó testülete. A Magyar Református Egyház tagegyházai/egyházkerületei: a magyarországi református egyházkerületek, az erdélyi, a királyhágómelléki, a délvidéki és a kárpátaljai magyar református egyház, az Amerikai Magyar Református Egyház (2009-től); a szlovákiai református egyház (2011-től) és a Horvátországi Református Keresztyén Kálvini Egyház (2013-től) (Magyar reformátusok a Kárpát-medencében és a nagyvilágban 2014, 22).

Az egyház számokban

A világban körülbelül 2,5 millió reformátust tartanak számon. A 2011-es népszámlálás során Magyarországon 1,15 millióan vallották magukat reformátusnak, ez a vallásos népesség 21 százaléka (Népszámlálás 2011, MÁTÉ-TÓTH – NAGY 2013). A teljes jogú, templomba járó és egyházfenntartói járulékot fizető egyháztagok száma 600 ezer körül mozog (Magyar reformátusok a Kárpát-medencében és a nagyvilágban 2014). A legnagyobb arányban az észak-magyarországi és észak-alföldi régióban élnek reformátusok (1. ábra), ezek az ország Szlovákiával, Romániával és Ukrajnával határos részei is egyben.

1. ábra: A református vallásúak aránya Magyarországon (járási szinten)

Forrás: Népszámlálás 2011

Magyarországon tehát négy református egyházkerület (Dunamelléki, Dunántúli, Tiszáninneni, Tiszántúli), huszonhét református egyházmege⁵⁵ és ezer-kétszázkilencvenkilenc (1299) református gyülekezet működik. A magyarországi egyháztesten felül a Magyar Református Egyházhoz tartozik további harminckilenc egyházmege, ezer-négyszázharminchárom (1433) gyülekezet és mintegy hétszázhatvan-ezer egyháztag a Kárpát-medencében (1. táblázat). A külhoni magyar református egyházmegek és gyülekezetek száma tehát nemcsak hogy eléri, de meg is haladja a magyarországiakét. A különböző adatforrások miatt az anyaországi és a külhoni egyháztagok száma hajszálpontosan nem hasonlítható össze, az arányok azonban jól kiolvashatók az adatokból: a magyar reformátusok legalább harmada a szomszédos országokban él.

1. táblázat: A Magyar Református Egyház Kárpát-medencei egyháztestei és főbb jellemzőik

Ország/egyház(kerület)	Központ	Egyháztagok száma, fő	Egyházmegek száma	Egyházközségek száma
Magyarország				
Magyarországi Református Egyház	Budapest	1 150 000*	27	1 299
Románia				
Erdélyi egyházkerület	Kolozsvár	326 000	16	1 091
Királyhágómelléki egyházkerület	Nagyvárad	170 000	9	
Ukrajna				
Kárpátaljai Református Egyház	Beregszász	130 000	3	95
Szlovákia				
Szlovákiai Református Egyház	Komárom	110 000	9	210
Szerbia				
Szerbiai Református Keresztyén Egyház	Hertelendyfalva	17 000	2	15
Horvátország				
Horvátországi Református Keresztyén Kálvini Egyház	Laskó	4 000	0	18
Szlovénia				
Szlovéniai Református Keresztyén Egyház	Szentlászló	400	0	4
Határon túli egyháztestek összesen		757 400	39	1 433
Mindösszesen		1 907 400	66	2 732

Forrás: Magyar reformátusok a Kárpát-medencében és a nagyvilágban 2014 és Népszámlálás 2011

55 Református egyházmegek a Dunamelléki Egyházkerületben (8 db): Baranyai, Bács-Kiskunsági, Budapest-Déli, Budapest-Északi, Délpesti, Északpesti, Tolnai, Vértesaljai Egyházmege; Dunántúli Egyházkerület (6 db): Mezőföldi, Őrségi, Pápai, Somogyi, Tatai, Veszprémi Egyházmege; Tiszáninneni Egyházkerület (4 db): Abaúji, Borsod-Gömöri, Egervölgyi, Zempléni Egyházmege; Tiszántúli Egyházkerület (9 db): Békési, Bihari, Csongrádi, Debreceni, Hajdúvidéki, Nagykunsági, Nyírségi, Szabolcs-Beregi, Szatmári Egyházmege.

A negyedik, 2012-es Ifjúsággkutatás eredményei szerint a vallásosság nem befolyásolja érdemben a fiatalok életét. Az ifjúság felekezeti elköteleződése 10 százalékról 7 százalékra csökkent a nyolc évvel ezelőttihez képest. A maguk módján vallásosak aránya ennél még jelentősebben, 48 százalékról 31 százalékra esett vissza (ROSTA 2013). A fiatalok civil aktivitása és demokratikus részvétele szintén alacsony Magyarországon (OROSS 2013). Az egyik beszélgetőtárs olvasatában:

„Az ifjúsággkutatások eredményei szerint a spirituális igény nem csökkent a fiatalokban, viszont a történelmi egyházak nem tudják megelégtetni ezt az igényt. Ennek az egyik oka, hogy a fiatalok határozott irányvonalak mentén tudnak elköteleződni – ez hiányzik a történelmi egyházakban, nincs meg a brand. Az iránymutatást és a vezetést párbeszédés formában képesek elfogadni. Erre adott egyik válasz a Zsinati Ifjúsági Fórum (a kezdeményezés ismertetését lásd alább).⁵⁶

A magyarországi ifjúsági hálózat kiépítése, a kezdetek

A Magyarországi Református Egyházban az ifjúsági ügyeket országosan koordináló irodát 1999-ben hozták létre. Ugyanebben az időszakban alakult meg az Ökumenikus Ifjúsági Iroda is, ifjúsági ügyekben állami és egyházi szinten egyaránt erős „szervezkedés” volt jellemző. Az önálló Ifjúsági Irodának jelkép- és üzenetértéke van: a református egyházvetés számára fontos az utánpótlás, fontosak a fiatalok. Az Ifjúsági Iroda munkájának célcsoportja a 16–30 év közötti – református és nem református – fiatalok. Az interjú tapasztalatok alapján az iroda megalapításának belső (egyházi) és külső (állami) hajtóerői egyaránt voltak:

„1998-99-ben ... az ifjúsági ügyekhez való másfajta hozzáállás kezdődött el, felállt az Ifjúsági és Sportminisztérium, és akkor elindult egy szervezettebb kapcsolattartás az egyház és a társadalom különböző részei között ifjúsági ügyekben. [...] Nem volt a református egyházban kompatibilis csatolópont, és ennek meg az egyébként is alakuló belső folyamatoknak ... az eredménye lett az, hogy először a Missziói Irodán próbálkoztam egy osztállyal, és aztán végül is lett egy külön ifjúsági osztály...” „Az ifjúsági munkát így kezdtük el strukturáltan – nem végezni, mert azt az egyház végezte eddig is, meg a gyülekezetek, hanem ezt képviselni, koordinálni, segíteni országos szinten, kifelé-befelé.”⁵⁷

Az ifjúsági ügyekben illetékes állami szervezetekkel való aktív kapcsolattartás, találkozás, konzultáció, tanácskozás⁵⁸ a mai napig erősen jellemzi az Ifjúsági Irodát. A kezdetektől való szerepvállalást az is mutatja, hogy a Magyarországi Református Egyház megalakulása óta aktív tagja a Magyar Ifjúsági Konferenciának (MIK). Az állami együttműködéssel párhuzamosan megkezdődött az azóta is tartó erős egyházközi – elsősorban katolikus és evangélikus – együttműködés. Az ökumenikus együttműködés legfőbb szervezeti keretét az Ökumenikus Ifjúsági

56 Ifjúsági Iroda vezető 4., gyülekezeti lelkes

57 Ifjúsági Iroda vezető 1.

58 A Magyar Köztársaság Kormánya és a Magyarországi Református Egyház közötti megállapodást az 1057/1999. (V. 26.) kormányhatározatként és a 72/1998. számú zsinati határozatként tartják nyilván.

Iroda (ÖKI) adta, de 2003 után szorosabbra vált a kapcsolat a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának Ifjúsági Bizottságával is.

„Az ÖKI keretében majdhogynem napi szinten együtt dolgoztunk katolikus és evangélikus kollégáimmal. Egymástól tanultuk az ifjúsági munkát, illetve együtt mozgattunk sok olyan dolgot, amit már tényleges, belső célként nevesítettünk.”⁵⁹

Az Ifjúsági Iroda működési elvei

A négy Ifjúsági Iroda-vezetővel folytatott – hosszabb-rövidebb, szóbeli vagy írásbeli – beszélgetésből érezhető volt, hogy a magyarországi és Kárpát-medencei ifjúsági hálózat kiépítése és működtetése egyaránt egy rendkívül tudatos, intenzív, fokozatos és energiaigényes munka eredménye. A 2000–2007 közötti időszak szerves egészet képez a Magyarországi Református Egyház stratégiai jellegű ifjúsági munkájában. Az első három év az „ösvény” kijelölésével, a struktúra kiépítésével telt, a következő három-négy elmélyítette a rendszerszerű működést. Ezen első időszak súlypontjai és legfontosabb feladatai az alábbiakban foglalhatók össze. Az első időkben hangsúlyos volt a kapcsolatépítés a református egyházi ifjúsági munkát végző szereplők között. Elkezdődött munkájuk összehangolása, a „szakmai körök összekapcsolása”, „a privatizált munkaterületek felszabadítása a mind szélesebb körű eszmecserére.”⁶⁰

„Nem feltétlenül volt még adott műfajon belül sem kapcsolat ezek [a református egyházban ifjúsági munkát végzők] között. Tehát tulajdonképpen semmilyen nagy dolog nem történt, annyi történt, hogy próbáltuk a szinergiákat jobban kihasználni és jobban összekapcsolni. [...] Ezek közül bizonyos szempontból a legnehezebb volt a belső egyházi hálózatunk.”⁶¹

Szintén a kétezres évek első felében tették élettelibbé a hosszú évek óta létező református ifjúsági referensi struktúrát, „helyzetbe hozták” az egyes szereplőket. A Magyarországi Református Egyházban minden egyházmegyének van ifjúsági referense. A megyei referensek munkáját a helyileg illetékes egyházkerületi ifjúsági referens fogja össze.⁶² Az ifjúsági ügyeket pedig országos – és mint látjuk majd, Kárpát-medencei – szinten az Ifjúsági Iroda, illetve annak mindenkori vezetője hangolja össze (2. ábra). Ez a rendszer mára olajozottan működik. Az Ifjúsági Irodának a Zsinati Hivatalon belül régóta szoros a kapcsolata missziói, a kommunikációs, a gazdasági és a jogi irodákkal. Ezek a kapcsolatok szintén fontosak az országos szintű munka összehangolásához.

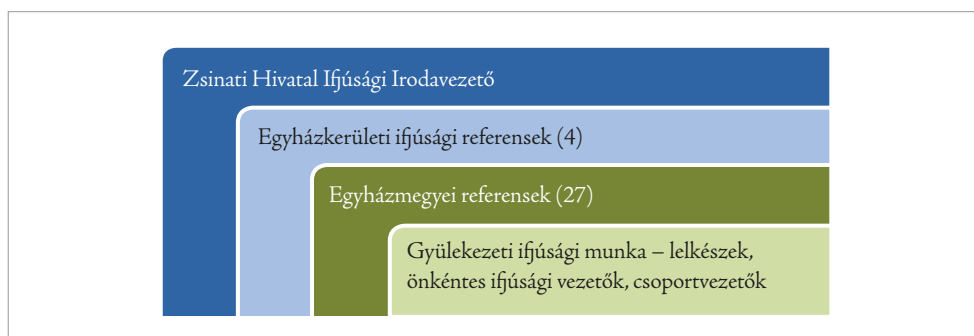
59 Ifjúsági Iroda vezető 2., külügyi irodavezető írásbeli közlése

60 Ifjúsági Iroda vezető 2., külügyi irodavezető írásbeli közlése

61 Ifjúsági Iroda vezető 1.

62 A kétezres évek elején az Ifjúsági Iroda elkezdett regionális ifjúsági irodákat létrehozni, de ezt a rendszert valamivel később felszámolták.

2. ábra: Az ifjúsági munka különböző szintjei a Magyarországi Református Egyházban

Forrás: saját szerkesztés az interjúk alapján

A református ifjúsági élet lényeges szereplői a református egyházhoz közeli, civilszervezetként működő *ifjúsági szervezetek*. Ilyen, hosszú múltra visszatekintő nagy, karakteres szervezetek például a Magyarországi KIE (Keresztény Ifjúsági Egyesület, alapítva 1883), a MEKDSZ (Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetség, 1904), az SDG (Soli Deo Gloria Református Diákmozgalom, 1921). Az Ifjúsági Iroda már megalakulása után felvette a kapcsolatot a magyar ifjúsági szervezetekkel, a velük való hatékony, rendszeres és konstruktív együttműködést hosszú évek alatt, lépésről lépésre sikerült kialakítani. A 2004-ben létrehozott, 2010-ben megújult Generális Konvent Ifjúsági Fóruma – vagy ahogyan a továbbiakban hivatkozunk rá: a Kárpát-medencei Ifjúsági Egyeztető Fórum – az az intézmény, amely más szereplőkkel együtt „integrálta” az ifjúsági szervezeteket.

Az Ifjúsági Iroda fontos profilja a *gyülekezetekben* működő ifjúsági munka támogatása, elsősorban a referenseken keresztül, de akár közvetlenül is. Ennek érdekében már a kezdetektől gyűjtötték a jó gyakorlatokat, praktikus információkat nyújtottak, tanácsokat adtak a helyi ifjúsági munkát végzőknek.

„[...] az ifjúsági munkát, ami sok helyen nagyon szépen folyt, próbáltuk támogatni, jó gyakorlatokat elkezdni gyűjteni, segíteni azt, hogy ahol nincsen ifjúsági munka, ott lehessen. Vagy azért, mert tapasztalatot tudunk átadni, vagy segíteni, hogy átadjanak egymásnak, vagy azzal, hogy támogatni abban, hogy ha nincs ifjúsági munka sincsen baj, mert mondjuk azért nincs, mert nincsenek fiatalok. Például ilyen is van, több gyülekezetben. [...] Már akkor megvoltak azok a gondolatok, amikről most kezdünk csak igazán beszélni, hogy [hasznos lenne] egy ifjúsági munkaterv az egész egyház számára javaslatként.” [...] [készült] táborozási segédlet, nemcsak pénz, hanem ötletek [...], a táborhely-katalógust is ekkor csináltuk, hogy lássák, hogy hova lehet elmenni. Csomó olyan praktikus dolog, amivel lehet segíteni.”⁶³

63 Ifjúsági Iroda vezető 1.

Kirajzolódott, hogy az ifjúsági munkában szerzett tapasztalatokat, az összegyűjtött tudást érdemes átadni, ennek érdekében beindították az ifjúsági vezetők *képzését*. A képzések rendszere a 2007–2011 közötti „második korszakban” kristályosodott ki, amikor is folytatódott az ifjúsági vezetők képzése, elindult a mentorképzés. Ekkor hívták életre a Konfi Plusz Konferenciát és szakmai műhelyt (lásd 3.1. pont) is. A képzések csatolópontot jelentettek a külhoni magyarok felé is, ezeken ugyanis rendszeresen részt vettek a környező országok magyar ifjúsági vezetői. Az Ifjúsági Iroda munkásságát egyébként végigkíséri mind a külhoni magyarokkal való együttműködésre, mind a tágabb nemzetközi tapasztalatcserére való törekvés.

A hálózatépítéshez és -működtetéshez, az ifjúsági munkaterület profiljának (ki)alakításához elengedhetetlen a hatékony *kommunikáció*. Ennek országos csatornáiként például a *Reformátusok Lapjában*⁶⁴ létrehozták az ifjúsági oldalt, honlapot és ifjúsági hírlevelet indítottak be, majd a közösségi oldalak térhódításával azokon is megjelentek rendezvényekkel, felhívásokkal.

Az Ifjúsági Irodát 1999 és 2001 között, majd egyéves külföldi ösztöndíj után 2001–2003 között vezette az alapító. 2003–2015 között zsinati tanácsos és mint ilyen a Zsinati Hivatal vezetője volt. A második irodavezető 2002-ben, majd 2003-tól 2007-ig végezte itt a munkáját, azóta a Zsinati Hivatalban a Külügyi Irodát vezeti. A harmadik irodavezető 2007 és 2011 között töltötte be posztját, mára oktatói karriert futott be a Károli Gáspár Református Egyetemen. A jelenlegi irodavezető tehát közel négy éve dolgozik ebben a minőségben, és egyúttal ifjúsági lelkész egy budapesti gyülekezetben. Ami az Ifjúsági Iroda operatív működését illeti, az iroda teljes munkaidős alkalmazottai az irodavezető és egy tizenegy éve ott dolgozó munkatárs. Jelenleg az irodában dolgozik továbbá projektszerűen egy a Csillagpont Református Ifjúsági Találkozó előkészítéséért felelős főállású koordinátor. Az európai önkéntes programok adta lehetőségeket kihasználva egy kárpátaljai fiatal dolgozik az irodában az Önkéntes Diakóniai Év keretében. Az Erasmus+ programmal további tíz erdélyi önkéntes csatlakozik hamarosan a csapathoz két-három hónapra. A Csillagpont és egyéb rendezvények kapcsán ezen felül többszáz önkéntes munkáját hangolja össze az iroda.

Az Ifjúsági Iroda munkája szervesen illeszkedik abba a struktúrába, rendszerbe, igazodik ahhoz az irányvonalhoz, „ösvényhez”, amelyet a Magyarországi Református Egyház mint szervezet képvisel. Mindezt több informális és formális intézmény szavatolja: rendszeres egyeztetés a zsinati tanácsossal és rajta keresztül a zsinat lelkészi elnökével; beszámolás az iroda munkájáról többféle fórumon és formában. Utóbbi intézményen belül a zsinati üléseken tartott beszámolókat érdemes kiemelni. A zsinati ülésen kérdéseket lehet feltenni a beszámolóval kapcsolatban, illetve megvitatni és végül elfogadni vagy elvetni az ott elhangzottakat. Tegyük hozzá: az ifjúsági beszámoló elutasítására nemigen akadt példa.

64 A Reformátusok Lapja a Magyarországi Református Egyház hivatalos hetilapja.

Kárpát-medencei magyar református ifjúsági kapcsolatok

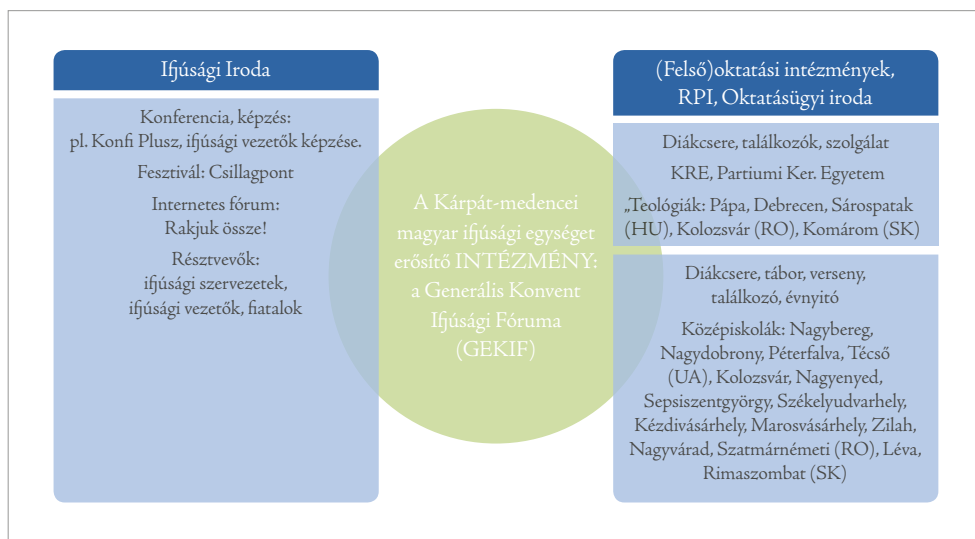
Ebben az alfejezetben – az *alkalomszerű együttműködéstől a szervezett hálózatokig* címmel – olyan eseményeket, rendezvényeket villantunk fel, amelyeken magyarországi és határon túli magyarok együtt vettek részt 2003–2011 között. Bár a Kárpát-medencei fiatalokat érintő együttműködést többféle szervezet kezdeményezheti, most az Ifjúsági Iroda által életre hívottakat tárgyaljuk részletesebben. Meg kell említeni ugyanakkor, hogy működik mind a Kárpát-medencei református középiskolák, mind a református felsőoktatási intézmények hálózata (3. ábra). Ezt a hálózatot az egyetemi oktatók, iskolaigazgatók és tanárok intézményesített találkozói, valamint diákcserek, táborok, tanulmányi versenyek erősítik. A kapcsolattartás koordinálói között megjelennek mind a háttérintézmények (például a Zsinati Hivatal Oktatásügyi Irodája, Református Pedagógiai Intézete, RPI), mind maguk az oktatási intézmények (például Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma, Általános Iskolája és Diákotthona, Lévay József Református Gimnázium és Diákotthon stb.).

Az Ifjúsági Iroda 2003 után kezdeményezte a rendszeres és folyamatos kapcsolattartást a határon túli magyar református ifjúsági „referensekkel”. Az együttműködés azonban nem mindig volt zökkenőmentes. A különböző régiók képviselői ugyanis eltérő nézeteket vallanak a vallásgyakorlásról, és ezeket a nézeteket olykor nem sikerül összeegyeztetni, összehangolni. Az Ifjúsági Irodában hagyománya van annak, hogy az általuk szervezett rendezvényekre határon túli magyar ifjúsági vezetőket, illetve fiatalokat is meghívnak. A kétezres évek végétől egyfajta elmozdulás érzékelhető e téren. A kapcsolatok dinamikájának megfelelően a Kárpát-medencei kapcsolatfelvétel és hálózatépítés elején a külhoni magyarok inkább „vevőként”, képzésen képzettként, konferencián hallgatóként, fesztiválon résztvevőként voltak jelen. Az együttműködés elmélyülésével ez a kapcsolat szimmetrikusabbá, kiegyenlítettebbé vált, a határon túli magyar ifjúsági vezetők és fiatalok „adóként”, programok szervezőjeként, ötletgazdájaként is megjelentek. Utóbbira kiváló példa a Csillagpont.

Kétévente – a Csillagpont köztes éveiben – rendezik meg a *Konfi Plusz Konferenciát* és szakmai műhelyt. A konferencia célja, hogy a konfirmált (14 év feletti) fiatalokkal foglalkozó református ifjúsági vezetők ismereteit kibővítse, elmélyítse, felfrissítse. Az első konferencia (Berekfürdő, 2010) témája a tizenégy évesekkel, a második pedig (Balatonszárszó, 2012) a tizenégy-tizennyolc évesekkel való szakmai munka volt. 2014-ben (Balatonszárszó, augusztus 24–27.) a tizennyolc év felettiek voltak a középpontban. A négynapos Konfi Pluszt az Ifjúsági Iroda szervezi 120–150 ifjúsági vezető részvételével. Már az első konferencia résztvevőinek körülbőlül 10 százaléka délvidéki, erdélyi, felvidéki vagy kárpátaljai ifjúsági vezető volt. Ez az arány azóta csak nőtt. Az interjúkban elhangzottak alapján az Ifjúsági Iroda által 2012-ben indított *Rakjuk össze! kampány*nak és az ennek folyományaként megalakult Zsinati Ifjúsági Fórumnak (ZSIF) is van a külhoni magyar fiatalokra átgyűrűző hatása. A Zsinati Ifjúsági Fórum célja a demokratikus folyamatok erősítése a református egyházon belül; a párbeszéd előkészítése a döntéshozó testület (zsinat) és a fiatalok között. Bár a Zsinati Ifjúsági Fórum tagjai magyarországi fiatalok, „[...] a folyamat, a kezdeményezés alkalmas arra, hogy kanalizálja a Kárpát-medencei

fiatalok véleményét.”⁶⁵ A Rakjuk össze! kampány indulásakor ugyanis Kárpát-medencei szinten közzétettek egy online kérdőívet arról, hogy a fiatalok milyennek látják a református egyházat. A határon túli fiatalokat az ifjúsági szervezetek vezetőin keresztül levelezőlistákon, valamint közösségi oldalakon érték el.

3. ábra: A Kárpát-medencei református ifjúsági kezdeményezések hálózatosodott együttműködési példái

Forrás: saját szerkesztés a Magyarországi Református Egyház Zsinati Hivatal, Ifjúsági Iroda és Oktatásügyi Iroda anyagai, a Magyarországi Református Egyház éves jelentése 2011, 2012, valamint az interjúk alapján

„A kérdőívet feldolgoztuk, a témákkal aztán magyarországi fiatalok foglalkoztak. Itt ők [a külföldi magyar fiatalok] is megfogalmazhatták véleményüket, és érdekelte őket, hogy hogyan fogadja a Zsinat az ő véleményüket. Élő [online] közvetítésen követték a zsinati ülést, amikor erről beszámoltunk. Észre lehetett venni, hogy elkezdték a saját ifjúsági ügyeiket a saját egyháztestükön belül sokkal céltudatosabban képviselni. Egy kicsit bátorságot kaptak, hogy ja, ezt lehet így. Mi az általános tendencia? A fiatalok fontosak az egyházban, de a fiataloknak is meg kell tanulniuk a saját érdekeiket képviselni. Például a ZSIF, hogy ülésezünk, tanácskozunk, ezt a folyamatot segíti.”⁶⁶

⁶⁵ Ifjúsági Iroda vezető 4.

⁶⁶ Ifjúsági Iroda vezető 4.

A Csillagpont-mozgalom

A Magyarországi Református Egyház anyaországi és küllhoni magyar – és nem magyar – fiataloknak szervezett legjelentősebb ifjúsági rendezvénye a Csillagpont. A „minden törekvést egybefogó és ösztönző»mozgalmat«”⁶⁷ 2003-ban indították útjára Bodajkon, azóta két évente folyamatosan megszervezik. A fesztivál megálmódója és első szervezője három fő hajtóerőt említett, amely életre hívta a Csillagpontot:

„Alapvetően egy belső impulzus volt, hogy sokféle konferencia volt, de ez a korosztályokon átívelő, nagy létszámú találkozó ez nem volt, és erre úgy tűnt, hogy van igény. [...] A másik pedig az, hogy több külföldi mintát ismertem – különbözőeket egyébként –, amiket azt gondoltam, hogy lehetne valamilyen szinten implementálni. Láttam azt, hogy ezek jók, az ifjúsági munkát nem oldják meg, de sokat tudnak segíteni benne. A harmadik pedig a magyarországi ökumenikus [katolikus, evangélikus] tapasztalatok. [...] Az én tapasztalatom az volt, hogy mindig egy nagy lökést tudtak adni nemcsak az ifjúsági munkának, hanem az egyház egészének. És ezek vezettek végül is oda, hogy a belső indulatot és a szándékot sikerült egy ilyen találkozó felé vinni, és végül is létrejött a 2003-as Csillagpont.”⁶⁸

2. táblázat: A Csillagpont Református Ifjúsági Találkozó néhány jellemzője

Év	Helyszín	Egyház-kerület	Résztevők száma (fő)	Ebből:	
				Küllhoni magyarok száma, fő	Küllhoni magyarok aránya, %
2003	Bodajk	Dunántúli	kb. 1300	n. a.	n. a.
2005	Debrecen	Tiszántúli	1979*	97	4,9
2007	Sárospatak	Tiszáninneni	2042**	158	7,7
2009	Fadd-Dombori	Dunamelléki	2354**	231	9,8
2011	Tata	Dunántúli	3187**	319	10
2013	Mezőtúr	Tiszántúli	3744*	347	9,3

Forrás: saját szerkesztés a Csillagpont 2011-es beszámolója és 2013 értékelése alapján

Megjegyzés: *résztevők összlétszáma; **résztevők száma előadók, közreműködők nélkül

A 2003-as bodajki Csillagpont után 2005-ben Debrecen, 2007-ben Sárospatak, 2009-ben Fadd-Dombori, 2011-ben Tata, 2013-pedig Mezőtúr volt a helyszín. A 2015-ös Csillagpont helyszíne és időpontja: Tata, július 21–25. Minden alkalommal más-más református egyház-

67 Ifjúsági Iroda vezető 2., külügyi irodavezető írásbeli közlése

68 Ifjúsági Iroda vezető 1.

kerület területén tartják a Csillagpontot. A fesztivál látogatóinak – és szervezőinek – száma (két) évről (két) évre egyre nőtt. A 2013-as Csillagpontnak az önkéntesekkel és meghívott vendégekkel együtt 3744 regisztrált résztvevője volt, közel tizedük külföldi magyar (2. táblázat).

A Csillagpont kinyilvánított célja a Kárpát-medencei egység erősítése, a lehető legtöbb magyar fiatal bevonása a környező országokból. Az Ifjúsági Iroda egyik korábbi vezetője szerint:

„A Csillagpont a nagy találkozások helye, ahol a fiatalok az egész Kárpát-medencéből érkezve megélhetik közösségüket. [...] A Csillagpont »üzenetközpontú«, lelki alkalom. Hiszen, akármennyire is fesztivális a jellege, nem arra született, hogy a többi fesztivál vetélytársa legyen. A Csillagpont egyházi rendezvény, ami az ifjúsági életünk egy morzsája, szelete, mozzanata a sok közül. Másrészt »kifelé« is üzen a közösség: minden ellentétes híreszteléssel szemben van élet az egyházon belül, olyan közösség, amely befogad, elfogad, értékkel és inspirál.”⁶⁹

A Csillagpont költségvetésének megközelítőleg felét teszi ki a közegyházi, vagyis maga a Magyarországi Református Egyház által biztosított támogatás. A költségek fennmaradó részét a Magyarországi Református Egyházon belül működő szervezetek (pl. egyházkerületek), az egyház által fenntartott intézmények (például Károli Gáspár Református Egyetem, Magyar Református Szeretetszolgálat, Bethesda Gyermekkorház, stb.), a külföldi (például németországi, dél-koreai) testvéregyházak, pályázati források, illetve magánszemélyek felajánlásai fedezik. A szponzorációnak csak egy része pénzbeli, számos felajánló eszközökkel, szolgáltatásokkal, árengedménnyel segíti a szervezést. A találkozó tehát egy széleskörű összefogás eredménye. A Csillagpont további sajátossága hogy fiatalok – kevésbé fiatalokkal karöltve – szervezik fiataloknak, tehát önkéntesek munkájára épül. A 2015-ös Csillagpont és a kb. kétszáz program előkészítésén jelenleg több mint hatszáz önkéntes dolgozik negyven munkacsoportban, nyolc munkaágban. A 2013-as mezőtúri Csillagpontot közel kilencszáz önkéntes szervezte negyvenegy munkacsoportban, háromszázötven programot valósítva meg. Tatán 2011-ben ötszázhatvanöt önkéntes harminc munkacsoportban végzett munkájának az eredménye volt a találkozó.

„Nagy hozadéka ennek a jellegű struktúrának, hogy sajátos módon tanulják meg a fiatalok, hogy mit jelent az elköteleződés a felelősségvállalás egy ügy mellett.” (Csillagpont-értékelés 2013, 6.)

Kárpát-medencei Ifjúsági Egyeztető Fórum, rendszerszerű együttműködés

Az előző pontban leírtakból érzékelhető, hogy a Kárpát-medencei szintű találkozásoknak, együttműködésnek különböző szintjei és dimenziói vannak (3. ábra). A stratégiai jellegű együttgondolkodás a magyar református egység és intézményeinek (Generális Konvent, Magyar Református Egyház, alkotmány, Közös Zsinat) magalkotásával teljesedett ki. Az Ifjúsági Iroda naprakészségét, valamint Kárpát-medencében gondolkodást is jelzi, hogy a Generális Kon-

⁶⁹ Ifjúsági Iroda-vezető 2. Csillagpont-értékelés 2013, 2.

vent Ifjúsági Fórumát vagy más néven a Kárpát-medencei Ifjúsági Egyeztető Fórumot⁷⁰ (a továbbiakban Egyeztető Fórum/Fórum; KMIEF) 2004-ben, a Generális Konvent megalakulásával egy évben az első „bizottságok” között hozták létre. A Fórum az addig informális és alkalmoszerű találkozásokat formalizálta, intézményi keretbe ágyazta. A 2009-es Kárpát-medencei közös református alkotmány elfogadásával a Fórum munkája új lendületet kapott. Ennek az újjáéledésnek, a külhoni magyar református fiatalok vezetőivel való együttműködésnek különböző fázisai voltak. 2010-től kezdődően a Fórum-tagok rendszeresen, tavasszal és ősszel találkoztak változó helyszíneken. 2010 januárjában a Generális Konvent elnökségi ülésével párhuzamosan Budapesten tanácskozott az Egyeztető Fórum. 2010 októberében Sólomkővárán (Királyhágómellék) mintegy húsz résztvevővel, 2011 februárjában Balazséron (Kárpátalja⁷¹) huszonöt résztvevővel folytatódott a munka. Ezekben a találkozásokon eltervezték, hogy testvér-gyülekezeti kapcsolatokat alakítsanak, közös imaéjjelt szervezzenek, szakmai fórumokon közösen vesznek részt.⁷² A Fórum tagjai a magyar református ifjúsági szervezetek vezetői voltak Magyarországról és a környező országokból, a fórum „elnöke” pedig a mindenkori Ifjúsági Iroda vezetője. Mint minden megújuló együttműködésre, az elején a KMIEF munkájára is némi szerepvár, tanácsalanság, elvi és nézetkülönbség volt jellemző. Először is ezeket kellett kezelni, az érdemi együttműködés csak utána kezdődhetett meg.

„Az ifjúsági szervezetek körülbelül ugyanazokat a fiatalokat akarják megszólítani: volt egy belső feszültség, hogy mi egymás vetélytársai vagy segítőtársai vagyunk? Szereptisztázás történt, hogy hogyan viszonyuljunk egymáshoz. Ez a 2010-es alkalom arról szólt, hogy jó, hogy együtt vagyunk, de nem olyan egyszerű együtt lenni, együtt munkálkodni. Megvolt a testvéri öröm, a nyitottság egymás felé, de nem tudtunk mit kezdeni egymás szakmaiságával.”⁷³

A megújult KMIEF munkája logikusan azzal kezdődött, hogy a Fórum tagjai kölcsönösen megismerték egymást és ifjúsági szervezeteiket; a szervezetnek a reformátusságon belül képviselt kegyességi irányzatát, alapelveit, módszertanát, programjait. A megismerés eszköze a beszámolás volt: a szervezetek vezetői ismertették, hogy az adott félév alatt milyen programokat bonyolítottak le. *„Sokáig ez volt: beszámoltunk.”⁷⁴* Az érdemi együttműködés a különböző színtereken és szinteken értelemszerűen a megismerkedés után indulhatott meg.

„Ezután nem történt más, mint a 2010-es elhatározás megvalósítása: látva azt, hogy jelentős eltérések vannak a határon túli régiók között, azon kezdünk el szisztematikusan dolgozni, hogyan lehet egymással elfogadtatni a határon túli ifjúsági szervezeteket, és hogyan lehet úgymond szakmailag kö-

70 A továbbiakban ezt az elnevezést használjuk, mivel a Fórum hivatalosan nem része a Generális Konventnek, bár szorosan együttműködik vele. Újabb adalék a névhasználathoz, hogy a Kárpát-medencei Ifjúsági Egyeztető Fórum résztvevői GEKIB- (Generális Konvent Ifjúsági „Bizottsága”) tagokként tekintenek magukra, illetve jelenleg a köztudatban is a GEKIB él. Amint az az interjúkból kiderült, a „bizottság” hivatalosan biztosan nem használható a kezdeményezés megnevezéseként, ezért az esettanulmányban tartózkodunk mind a GEKIF, mind a GEKIB használatától. Ezt a névhasználati kérdést érdemes minél előbb tisztázniuk a Fórum tagjainak.

71 2014-ben Magyarországon, illetve Királyhágómelléken tartottak KMIEF-ülést. Az első ülés helyszíne eredetileg Kárpátalja lett volna, de a feszült ukrán belpolitikai helyzet miatt azt végül Magyarországon tartották meg.

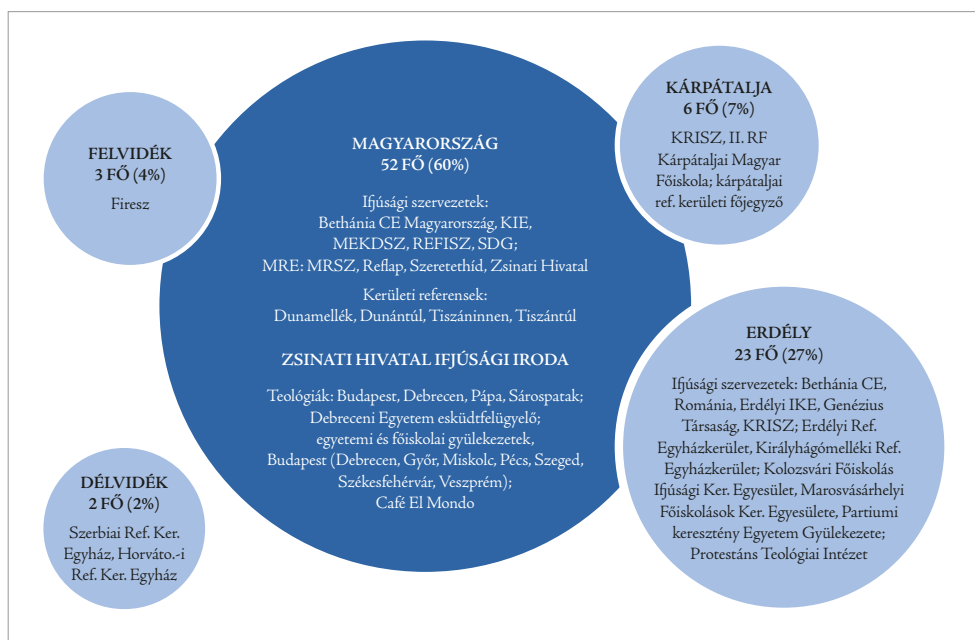
72 Generális Konvent Ifjúsági Fóruma előterjesztés 2011., Éves jelentés az ifjúsági misszióról 2010.

73 Ifjúsági Iroda vezető 4.

74 Ifjúsági Iroda vezető 4.

zelíteni őket, hogy tanuljanak egymástól, és hogy hogyan fejlődhetnek a saját célkitűzéseiken belül. Ez azokra érvényes, akik ott voltak ezen a találkozón. Ezzel párhuzamosan pedig az volt a saját célunk [az Ifjúsági Irodában], hogy az összes ifjúsággal foglalkozó szervezetet bekapcsoljuk ebbe a hálózatba.”⁷⁵

4. ábra: A Kárpát-medencei Ifjúsági Egyeztető Fórum tagintézmények és székhelyük szerint

Forrás: saját szerkesztés a Magyarországi Református Egyház Zsinati Hivatal, Ifjúsági Iroda dokumentumai, valamint az interjúk alapján

Azt a célt, hogy az összes Kárpát-medencei magyar református ifjúsági szervezet tagja legyen a KMIEF-nek, 2013-ra sikerült elérni. Magyarországról a fórumba meghívták továbbá az egyházkerületi referenseket, a teológiák, valamint a főiskolai és egyetemi gyülekezetek, a Magyar Református Szeretetszolgálat, a Reformátusok Lapja, a Zsinati Hivatal, valamint a Szeretethíd projekt képviselőit is. Erdélyből, Királyhágómellékről és Partiumból szintén jelen vannak az ifjúsági szervezetek, a két egyházkerület képviselői, főiskolai és egyetemi gyülekezetek, egy teológia. Kárpátaljáról a KMIEF soraiban tudhatja az ott működő ifjúsági szervezet, az egyházkerület és a magyar főiskolai gyülekezet képviselőit. A Felvidékről az ottani ifjúsági szervezet, Délvidékről két református egyház képviselteti magát (4. ábra).

75 Ifjúsági Iroda vezető 4.

A bevont szervezetek, intézmények száma ülésről ülésre nőtt, mára 86 főben állapodott meg. A tagok részletes listáját a 3. számú melléklet tartalmazza. Összesen 46 különböző szervezet(i egység) vesz részt a KMIEF-ben. A KMIEF-nek 34 külhoni magyar tagja van 16 küldő szervezetből. Olyan szervezetekről van itt szó, akik heti, de legalább havi rendszerességű személyes kapcsolatban vannak tagjaikkal, a fiatalokkal. Azon külhoni fiatalok száma, akiket az Ifjúsági Iroda el tud érni a partner egyházkerületek, ifjúsági szervezetek, főiskolai és egyetemi gyülekezetek, teológiák, középiskolai közösségek ifjúsági vezetőin keresztül, 10–12 ezerre tehető. Az elsődleges közvetítő csatorna az internet (levelezőlista, közösségi oldal, honlap), ugyanakkor indokolt esetben a telefonos kommunikáció is hatékonyan működik.

A Fórum hozadékai és a kooperáció szintjei

A Kárpát-medencei Ifjúsági Egyeztető Fórumnak voltak belső, reformátusságon belüli és külső, a vallási közösségen túlmutató kooperációs hatásai is. A KMIEF hozadékeként és az *egyházon belüli* együttműködés első szintjeként értelmezhető, hogy a fórum résztvevői elkezdtek egymással előre egyeztetni programjaik, rendezvényeik időpontjait. Ennek célja, hogy nagy Kárpát-medencei református ifjúsági rendezvények – például tavaszi vagy nyári ifjúsági fesztiválok – ne essenek egy időpontba. Ezek után közösen elkezdték keresni azokat a kölcsönösen látogatható programokat, ahova minden szervezet elviheti saját tagjait, fiataljait, találkozási lehetőségeket teremtve ezzel a különböző régiók magyar fiataljainak. Ez a rendezvény egyfelől a magyarországi Csillagpont, másfelől stratégiai döntésként az is megfogalmazódott, hogy a Csillagpont köztes éveiben egy határon túli ifjúsági találkozót tesznek a középpontba. 2012-re az Erdélyi Ifjúsági Keresztyén Egyesület (IKE), 2014-re a Kárpátaljai Református Ifjúsági Szövetség (KRISZ) ifjúsági találkozóját jelölték meg kiemelt eseményként. Utóbbi az az évi Egység Fesztivál⁷⁶ kiemelt rendezvénye is volt egyben.

„Ez ritmusba kerülés, hogy vegyük fel egymás ritmusát, figyeljünk egymásra, számoljunk egymással. Ezek nagyon érzékeny folyamatok, és mind az együttműködés szükségletei szerintem.”⁷⁷

Az egyházon belüli együttműködés második szintjén a KMIEF célja az volt, hogy közösen szervezzenek egy olyan célzott, nem fesztiválszerű programot, amelyben nemcsak az ifjúsági vezetők, hanem a tagok, maguk a fiatalok is részt vesznek. Így született meg a testvérifi- (gyülekezetben működő ifjúsági csoport) hétvége ötlete, amelyet 2011 májusában szerveztek Debrecenben. A 2013-as Csillagponton ezt követte a testvérifi-találkozó. Az ifjúsági szervezetek vezetőitől azt kérték, hogy hozzanak el olyan fiatalokat a testvérifi-találkozóra, akik a szervezetük tagjai, és egyben gyülekezeti ifjúsági csoportba is járnak. Ennek a mögöttes koncepciója az, hogy ez egy ideális kombináció, mivel egy ifjúsági szervezet alternatív lehetőséget biztosít a közösség megélésére, *„a hosszú távú életút kíséréséhez a gyülekezet a szélesebb meder”*. Végül *„[...] volt,*

76 Kárpát-medencei református találkozó, Debrecen, 2014. május 24. A 2009. május 22-i Magyar Református Egyház megalakulására emlékezve rendezik meg.

77 Ifjúsági Iroda vezető 4.

aki gyülekezeti ifist hozott, volt, aki ifjúsági szervezeti tagot hozott, volt, aki mindkettőt.”⁷⁸A különböző régióbeli magyar fiatalok találkozása előtt az ifivezetőkben kételyek, félelmek fogalmazódtak meg arra vonatkozóan, hogy a fiatalság képes lesz-e egymást elfogadni. A szakmailag magas színvonalú testvérifi-találkozón ezek – az egyébként valós – falak elkezdtek leomlani.

„[...] az egyik cél az, hogy a fiatalokat erősítsük abban, hogy sok olyan kortársuk van, akik hasonló értékrenddel bírnak egész Kárpát-medencében. [...] Afelett maguk a szervezetek vezetői is hitetlenül álltak, hogyan tudják kimozgatni [a tagokat] abból, hogy a másikat, a másik régiót »lesajnálja«, »megsajnálja«, hogy elszeparálódjon tőle, hogy úgy nézzen a másik fiatalra, hogy bennünk nincsen semmi közös azon kívül, hogy egy nyelvet beszélünk, mert a hely, ahol élünk, más mechanika alapján működik. Ezalatt én értem a társadalmi berendezkedést – a fiatalok helye és lehetőségei az adott régióon belül, gazdasági hatások, iskolai színvonal, mobilizációs lehetőségek, kulturális hatások és jövőképbeli különbségek. Ahogy ezeket első körben ujjhegyre szedtük, az ifjúsági szervezetek vezetői azt mondták, hogy nem találjuk meg azt a platformot, ahol mi érintkezni tudnánk. Az egésznek a [másik] célja a Kárpát-medencei kortárs elfogadás, kortárs segítség, érzékenyítés, tolerancia.” [...] ez végig ... arról szól, hogy az egymás különbözőségei nem gyengítően hatnak ránk, hanem sokkal inkább erősítenek: a különbözőség erősít.”⁷⁹

Az egyházon belüli együttműködés harmadik szintje és eredménye az ötletek, előadók és programok hatékony „cseréje”. Ennek egyik alsó lépcsőfoka, amikor a szereplők egy másik régiótól kapnak ötletet, ihletet, és azt átültetik saját környezetükbe. Magasabb szintű együttműködést jelez, amikor a régiók szereplőket, programokat cserélnek egymással. Erre példa, hogy a Tiszáninnyi Egyházkerület ifjúsági referense 2013-ban főelőadó volt Kárpátalján a KRISZ Lendület elnevezésű rendezvényén, aztán Magyarországon a Csillagponton, majd 2014-ben Erdélyben a Betánia CE „Függőleges”-én. Hasonlóképpen, egy partiumi lelkész és dicsőítő zenekara 2014-ben ugyanebben a rendszerben volt jelen Kárpátalján a „Lendület”-en. Egy másik példa a Kárpát-medencei református ifjúsági *Imaéjjel*. Az Imaéjjelt Kárpátalján a KRISZ indította el, majd közös döntés alapján a programot kiterjesztették az összes többi KMIEF-régióra is. A legmagasabb lépcsőfok az, amikor konkrét programot teljes egészében vesznek át egymástól a szereplők, előadástul, tematikástul, üzenetéstul, felépítésestül. Ilyen volt 2013-ban az Erdélyi IKE fémjelzte Erdélyi Konfi Plusz Konferencia 2013, amelyet a magyarországi Konfi Plusz mintájára hoztak létre.

A sokat emlegetett Csillagpont többféle együttműködés kombinációja, mindhárom ismeretett kooperációs forma jellemző rá. A Csillagponton a magyarországi és külhoni magyar református ifjúsági szervezetek és tagjaik egyben résztvevőként, „vevőként” és programok házigazdáiként, felelőseiként, „adóként” is megjelennek. A 2013-as Csillagpont szervezésébe negyven ifjúsági szervezet kapcsolódott be, ezek közül hét külhoni magyar illetőségű. Ilyen például a CE Bethánia–Romániai CE Szövetség, a Genézius Társaság, az IKE (Ifjúsági Keresztyén Egyesület, Erdély), KRISZ (Királyhágómelléki Református Ifjúsági Szövetség, Királyhágómellék); Firesz

78 Ifjúsági Iroda vezető 4.

79 Ifjúsági Iroda vezető 4.

(Fiatal Reformátusok Szövetsége, Felvidék), KRISZ (Kárpátaljai Református Ifjúsági Szövetség, Kárpátalja). A határon túli magyar ifjúsági szervezetek tizenhét programot hoztak a fesztiválra. Az együttműködés és az összetartozás egy sajátos színtere a már szintén említett Kárpát-medencei ifjúsági Imaéjjel. Az Imaéjjelt 2011 óta évente rendezik meg, tematikáját mindig más régióban működő ifjúsági szervezet dolgozza ki. Az Imaéjjel kreatív módja a távolságok leküzdésének; az összetartozás érzésének fokozásával pedig a személyes találkozásokat is ösztönözheti.

„[...] azt tapasztaltuk [...], hogy erősíteniünk kell a közös lelki alapot, a lelki összetartozást. Ennek eszközeként vettük át a kárpátaljaiaktól az Imaéjjel gondolatát, ami lelki összetartozásunkat erősíti. Lényege, hogy mindenki helyben marad, saját ifjúsági szervezetében, gyülekezetében, és ugyanazon az estén, ugyanazon tematika alapján egy egész éjszakát együtt virraszt. Ennek az üzenete a következő: ott kell jelen lennem, ahol élek, de egy nagyobb közösség része vagyok, és az egység úgy valósul meg, hogy mások is akkor és azt teszik, amit én.”⁸⁰

A KMIEF munkája mára tehát konstruktív együttműködéssé vált. A kétnapos találkozón egy szűk keretben még mindig helyet kapnak a beszámolók mint az információmegosztás eszközei. A fórum egyfajta szakmai műhellyé is vált egyben, amelyre a résztvevők igényei szerint hívnak meg előadókat. Mivel 2010-hez képest 2014-re mintegy négyszeresére duzzadt a taglétszám, az intézmény dinamikája erősen megváltozott. Az Egyeztető Fórum ezért az előtt a kihívás előtt állt, hogy hogyan tudja szervezeti keretét a megnövekedett létszámhoz igazodva megújítani, a tagokat még inkább összekovácsolni. A 2014-ben elindult Kárpát-medencei református ifjúsági vezetőképző alkalmas eszköznek bizonyult erre:

„Ugyanazt a képzést kapja egy dunántúli, mint egy erdélyi vagy egy felvidéki. Ez is összeköt minket. Ez azért fontos, mert így egységesebbé válik az ifjúsággal foglalkozók felkészítettsége”⁸¹

A tanulmány írásának idején nagy erővel folytak a 2015-ös Csillagpont előkészületei, ahol a körülbelül kétszáz program döntő többségét a Fórum tagszervezetei, illetve a szervezetek tagjai biztosították. A megújulás és a szervezeti megerősödés további útja a tematikus munkacsoportok, szakbizottságok létrehozása lehet. Ha úgy tetszik, a Kárpát-medencei Ifjúsági Egyeztető Fórum egyfajta inkubátora (volt) a református ifjúsági szervezeteknek. A Fórum pozitív visszajelzést, megerősítést adott a szervezeteknek és ezzel segítette őket abban, hogy az egyházon kívül is megmutassák magukat, képviseljék az érdekeiket. A KMIEF tovagyrúzó, az egyházi kereteken túlmutató egyik hatása, hogy a Fórum jó néhány, más-más Kárpát-medencei régióból érkező tagszervezete aktivizálódott a MIK-ben (Magyar Ifjúsági Konferencia⁸²). A református ifjúsági vezetők mobilizálását és a szervezetek belépését személyes kapcsolatok is segítették. Az Ifjúsági Iroda vezetője ugyanis szintén aktív tagja a MIK-nek, sőt 2014 végén a magyarországi régió alelnökének is megválasztották. Bár kezdetben személye volt az összekötő kapocs a MIK és a református ifjúsági tagszervezetek között, mostanra független, aktív és kezdeményező tagjaivá váltak a szervezetnek. Lévéen, hogy már rendelkeztek tapasztalatokkal Kár-

80 Ifjúsági Iroda vezető 4.

81 Ifjúsági Iroda vezető 4.

82 Ahogyan arra korábban kitértünk, a Magyarországi Református Egyház a MIK alakulása óta képviselteti magát az ernyőszerzetben.

pát-medencei szintű képzésről, a református ifjúsági szervezetek delegáltjai tevékenyen részt vettek egy leendő MIK-képzés kidolgozásában. A MIK-ben folyó munka eredményeként a református ifjúsági szervezetek kapcsolódási pontokat kerestek és találtak más, egyházon kívüli (civil, politikai) ifjúsági szervezetekhez.

Többek között a MIK-részvétel hatására a Kárpát-medencei református ifjúsági szervezetek bevételi forrásaikat is elkezdtek diverzifikálni. Az eddigi, jobbára egyházi támogatásokon felül nyitottá váltak *egyházon kívüli*, például Európai Uniós forrásokra is. Elkezdtek pályázni és olyan pályázatokban gondolkodni, amelyek illeszkednek szervezetük céljaihoz, támogatják azokat.

Melléklet

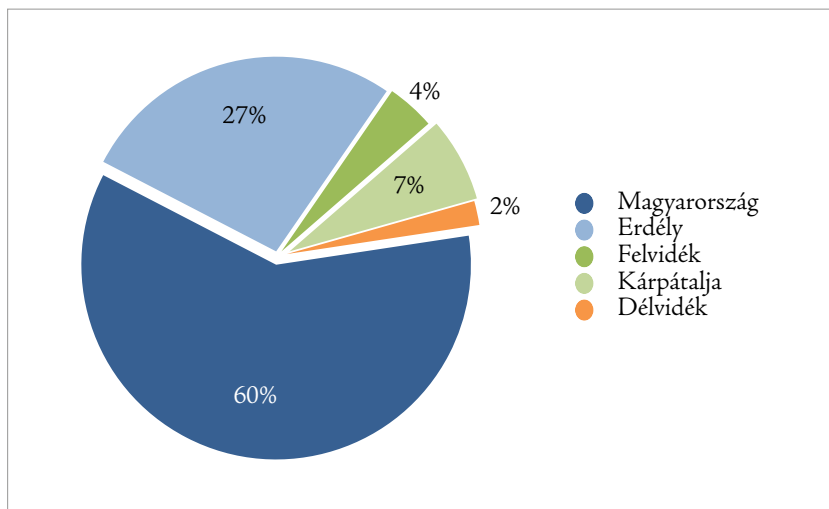
1. sz. melléklet: Az 1881-es debreceni alkotmányozó zsinat által létrehozott református egyházkerületek

Forrás: Ladányi 1997

2. sz. melléklet: A megújult Kárpát-medencei Ifjúsági Egyeztető Fórum tagjainak megoszlása országok szerint

Forrás: saját szerkesztés a Magyarországi Református Egyház Zsinati Hivatal, Ifjúsági Iroda anyagai, valamint az interjúk alapján

3. sz. melléklet: A megújult Kárpát-medencei Ifjúsági Egyeztető Fórum részletes összetétele

	Szervezet neve	Fő	Az intézmény székhelye	Összesen
1	MRE Zsinati Hivatal Ifjúsági Iroda	2	Magyarország	52
2	MRE Zsinati Hivatal	1	Magyarország	
3	Szeretethíd	1	Magyarország	
4	MRSZ	1	Magyarország	
5	Reformátusok Lapja	1	Magyarország	
6	Bethánia CE Szövetség	1	Magyarország	
7	KIE	2	Magyarország	
8	MEKDSZ	3	Magyarország	
9	REFISZ	4	Magyarország	
10	SDG	4	Magyarország	
11	Dunamelléki kerületi referens	1	Magyarország	
12	Dunántúli kerületi referens + 1 fő	2	Magyarország	
13	Tiszáninneni kerületi referens + 1 fő	2	Magyarország	
14	Tiszántúli kerületi referens	1	Magyarország	
15	Debreceni Református Hittudományi Egyetem	1	Magyarország	

16	KRE Hittudományi Kar Budapest	3	Magyarország	
17	Pápai Református Teológiai Akadémia	3	Magyarország	
18	Sárospataki Református Teológiai Akadémia	3	Magyarország	
19	Debreceni Egyetem esküdtfelügyelő	1	Magyarország	
20	Református egyetemi és főiskolai gyülekezetek (Budapest, Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs, Szeged, Székesfehérvár, Veszprém)	13	Magyarország	
21	Café El Mondo	2	Magyarország	
22	Bethánia CE Szövetség	2	Románia	22
23	Erdélyi Ifjúsági Keresztyén Egyesület (Erdélyi IKE)	6	Románia	
24	Genézium Társaság	2	Románia	
25	KRISZ-Királyhágómelléki Református Ifjúsági Szövetség	2	Románia	
26	Erdélyi Református Egyházkerület	1	Románia	
27	Királyhágómelléki Református Egyházkerület	1	Románia	
28	Kolozsvári Főiskolás Ifjúsági Keresztyén Egyesület	2	Románia	
29	Marosvásárhelyi Főiskolások Keresztyén Egyesülete	1	Románia	
30	Partiumi Keresztény Egyetem Gyülekezete	1	Románia	
31	Protestáns Teológiai Intézet, Kolozsvár	4	Románia	
32	FiReSz	3	Szlovákia	3
33	KRISZ - Kárpátaljai Református Ifjúsági Szervezet	4	Ukrajna	6
34	II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Beregszász	1	Ukrajna	
35	Egyházkerületi főjegyző	1	Ukrajna	
36	Szerbiai Református Keresztyén Egyház	1	Szerbia	1
37	Horvátországi Református Keresztyén Kálvini Egyház	1	Horvátország	1
	Mindösszesen	85		85

Forrás: saját szerkesztés a Magyarországi Református Egyház Zsinati Hivatal, Ifjúsági Iroda anyagai, valamint az interjúk alapján

Irodalom

- LADÁNYI Sándor 1997. A református egyház (1867–1918). In Magyarország a XX. században, II. kötet, főszerk.: Kollega Tarsoly István, 309–312. Szekszárd: Babits Kiadó
- MÁTÉ-TÓTH András – NAGY Gábor Dániel 2013. A 2011-es népszámlálás vallási adatairól. Egyház és Társadalom. 2013. 04. 04. Elérés: <http://www.egyhazestarsadalom.hu/a-szemhataron-innen/egyeb-irasok/mate-toth-andras-nagy-gabor-daniel-a-2011-es-nep-szamlalas-vallasi-adatairol/> (Letöltés időpontja: 2014. október 24.)
- OROSS Dániel 2013. Társadalmi közérzet, politikához való viszony. In Magyar Ifjúság 2012., szerk. Székely Levente, 283–315. Budapest: Kutatópont
- SZÉNÁSI Sándor 1990. Megtaláltuk a Messiást! Konfirmációi olvasókönyv. Budapest: Kálvin Kiadó
- ROSTA Gergely 2013. Hit és vallásgyakorlás. In Magyar Ifjúság 2012., szerk. Székely Levente, 316–330. Budapest: Kutatópont

Forrás

- Éves jelentés az ifjúsági misszióról 2010. Budapest, Magyar Református Egyház Zsinati Hivatal
- A Magyarországi Református Egyház éves jelentése 2011. Budapest, Magyar Református Egyház
- Beszámoló a 2011. évi Csillagpont Református Ifjúsági Találkozóról. Budapest, Magyar Református Egyház
- A Generális Konvent Ifjúsági Fóruma előterjesztés című dokumentum, 2011. február 22. Budapest, Magyar Református Egyház Zsinati Hivatal
- A Magyarországi Református Egyház éves jelentése 2012. Budapest, Magyar Református Egyház
- Csillagpont-kiértékelés 2013. Budapest, Magyar Református Egyház Zsinati Hivatal. Elérés: http://www.reformatus.hu/data/attachments/2014/02/10/2013Csillagpont_Kiertekeles (Letöltés időpontja: 2014. október 25.)
- Magyar Reformátusok a Kárpát-medencében és a nagyvilágban 2014. Budapest, Magyar Református Egyház
- A Magyarországi Református Egyház Törvénytára 2014. (A 2014. január 1-jei állapot márciusi technikai módosításokkal.) Elérés: http://www.reformatus.hu/data/documents/2014/04/01/0401_MRE_torvenytar_2014. (Letöltés időpontja: 2014. szeptember 7.)
- Népszámlálás 2011. Elérés: www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak/vallas
<http://www.ksh.hu/interaktiv/terkepek/mo/vallas.html?mapid=WSDSD022&layer=dist&color=1&meth=sug&catnum=6> (Letöltés időpontja: 2014. szeptember 7.)

- Civil szervezetek névjegyzéke. Országos Bírósági Hivatal. Elérés: <http://birosag.hu/allampolgaroknak/civil-szervezetek/civil-szervezetek-nevjegyzeke-kereses> (Letöltés időpontja: 2014. szeptember 7.)
- A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának honlapja: <http://www.meot.hu> (Letöltés időpontja: 2014. szeptember 7.)
- A Magyarországi Református Egyház Zsinati Hivatala Ifjúsági Irodájának honlapja: <http://uj.reformatus.hu/lap/ifi/> (Letöltés időpontja: 2014. szeptember 7.)
- A Zsinati Ifjúsági Fórum honlapja: <http://reformatus.hu/lap/ifi/ifjusagiforum/> (Letöltés időpontja: 2014. szeptember 7.)
- A Csillagpont Református Ifjúsági Találkozó honlapja: <http://csillag.reformatus.hu> (Letöltés időpontja: 2014. szeptember 7.)
- Az Egység Napjának honlapja: http://www.majus22.org/cikk.php?ID_cikk=33 (Letöltés időpontja: 2014. szeptember 7.)
- Az Egységes Magyar Református Egyházzról: <http://reformatus.hu/mutat/6114/> (Letöltés időpontja: 2014. szeptember 7.)
- Egyházmegyék és egyházkerületek a Magyarországi Református Egyházban: <http://reformatus.hu/egyhaszunk/mutat/6169/> (Letöltés időpontja: 2014. szeptember 7.)
- A Heidelbergi Kátéről: <http://www.reformatus.hu/mutat/7512> (Letöltés időpontja: 2014. szeptember 7.)
- A konfirmációról: <http://reformatus.hu/mutat/6239/> (Letöltés időpontja: 2014. szeptember 7.)
- Konfi Plusz: <http://reformatus.hu/lap/ifi/konfiplusz/> (Letöltés időpontja: 2014. szeptember 7.)
- Erdélyi Konfi Plusz: <http://www.refradio.eu/radio/agnus/mutat/2045/> (Letöltés időpontja: 2014. szeptember 7.)
- A Kárpát-medencei református ifjúsági szervezetek honlapjai, története: http://www.kie.hu/portal/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=17&Itemid=33
<http://www.mekdsz.hu/index.php/hu/tortenelmunk>
<http://sdg.org.hu/irasok/mi-az-sdg>
<http://ce-union.ro/ce/index.php/hu/>
<http://genezius.ce-union.ro/?lang=hu>
<http://www.ike.ro>
<http://krisz12.eu>
<http://firesz.sk>
<http://krisz.org> (Letöltések időpontja: 2014. szeptember 7.)